

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана
Огієнка Факультет української філології та журналістики
Кафедра журналістики

**Силабус
навчальної дисципліни
«Історія української журналістики»**

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ Мова викладання – українська.
Викладачі	Почапська Оксана Іванівна, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики
Профайл викладача	Почапська Оксана Іванівна – Кафедра журналістики (kpmu.edu.ua)
E-mail	rochapska.oksana@kpmu.edu.ua
Консультації	середа 15.00–16.00 / 15.30–16.30 Місце проведення консультацій – 120 аудиторія (центральний корпус), платформи MOODLE, ZOOM.

2. Анотація до курсу

«Історія української журналістики» — це дисципліна, яка дає усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків між процесами і явищами в розвитку української журналістики в Україні та за її межами. У процесі вивчення історії української журналістики студенти вчать працювати із першоджерелами (в тому числі і з архівними) з метою з'ясування основних тенденцій розвитку медіа в Україні у світовому і загальноукраїнському контекстах. Окрім того, студенти вивчають етапи становлення і розвитку медій в Україні, законодавчі зміни щодо регулювання діяльності медіа, шлях до досягнення свободи слова, а також процеси формування напрямків у журналістиці і залежність появи різних типів журналістики відповідно до різних типів політичних систем.

3. Мета і завдання курсу

Мета дисципліни – пояснити закономірності виникнення, становлення і розвитку поступової української преси, українського радіо і телебачення, підсумувати досвід минулого, використовуючи його в системі всебічної підготовки фахівців у галузі журналістики та видавничої справи і редагування; навчити працювати із першоджерелами (в тому числі і з архівними) з метою з'ясування основних тенденцій розвитку медіа в Україні у світовому і загальноукраїнському контекстах; пояснити етапи становлення і розвитку медій в Україні, законодавчі зміни щодо регулювання діяльності медіа, шляхи досягнення свободи слова, а також процеси формування напрямків у журналістиці і залежність появи різних типів журналістики відповідно до різних типів політичних систем.

Загальнотеоретичні завдання: розширити знання здобувачів вищої освіти в галузі методології методології роботи із архівними документами для дослідження тих чи інших інформаційних явищ, а також для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями, фактами і явищами.

Практичні:

- Вивчити основні етапи становлення і розвитку журналістики в Україні (в загальноукраїнському і світовому контексті);
- Розуміти причинно-наслідкові зв'язки між основними етапами розвитку і становлення журналістики в Україні й соціально-політичними процесами, що відбувалися на території України;

- Розвинути навички роботи студентів із архівними джерелами;
- Сформувати чітке усвідомлення закономірності розвитку різних типів медіа і їх стилів роботи відповідно до типів політичних систем;
- Розвинути навички виокремлення маніпулятивної складової у медійних текстах;
- Розвинути навички виокремлення пропагандистських медійних текстів.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціальнокомунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 03	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 10	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 01	Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.
СК 02	Здатність формувати інформаційний контент
СК 07	Здатність до формування громадської думки, світогляду
СК 08	Здатність аналізувати тенденції сучасного медіаринку для запровадження діяльності в медіагалузі

4. Формат курсу

Стандартний курс (очний, заочний). Можливе застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання Moodle та застосунків для проведення відеоконференцій (Google Meet, Zoom, BigBlueButton), електронні каталоги відділу періодики Наукової бібліотеки імені Василя Стефаника, Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського. Окрім того, студенти освоюють особливості роботи із каталогами і архівними матеріалами у Відділі рідкісної книги Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

5. Результати навчання

ПРН 03	Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.
ПРН 04	Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.
ПРН 10	Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу
Освітньо-професійна програма	Філологія галузі знань 06 Журналістика спеціальності 061 Журналістика
Рік навчання / рік викладання	Четвертий
Семестр вивчення	Восьмий

ЕКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	60
Лекційні заняття	30
Практичні заняття	30
Самостійна та індивідуальна робота	60
Форма підсумкового контролю	Екзамен

7. Пререквізити і кореквізити курсу

Дисципліни-пререквізити: вступ до спеціальності, теорія масової комунікації й інформації; комунікаційні технології, художньо-публіцистичні жанри, агенційна журналістика.

Кореквізити курсу. Паралельно із дисципліною «Історія української журналістики» вивчаються така дисципліна, як «Регіональна журналістика», що дає можливість комплексно підійти до вивчення

8. Технічне й програмне забезпечення, обладнання

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання проєктора й ноутбука / персонального комп'ютера для створення презентацій у форматі MS Power Point або інших. Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE та платформ для відеозв'язку ZOOM, Google Meet, BigBlueButton.

9. Політика курсу

Відвідування занять. Очікується, що здобувачі вищої освіти відвідуватимуть лекційні та практичні заняття. Під час відвідування всіх видів занять і консультацій очікується дотримання правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<http://kpmu.edu.ua/pravyla-vnutrishnoho-rozporyadku/>) та етичних норм поведінки.

Очікується, що здобувачі вищої освіти дотримуватимуться термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. За несвоєчасно подані роботи / завдання (з порушенням визначених термінів) знижуватимуться бали.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, виконав завдання модульної контрольної роботи (МКР) або самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Очікується, що здобувачі вищої освіти поступово відпрацьовуватимуть пропущені заняття й завершать цей процес вчасно (до останнього практичного заняття з дисципліни). Відпрацювання лекційного заняття передбачає знання здобувачем вищої освіти питань плану. Відпрацювання пропущеного практичного заняття передбачає опанування теоретичних питань плану заняття й виконання запланованих завдань.

Очікується, що здобувачі вищої освіти не будуть запізнюватися на заняття, а мобільні телефони під час занять використовуватимуть лише з освітньою метою.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://drive.google.com/file/d/1UXqhkTdz-TJoPFKFueSsc5v25FlqVAIW/view>) та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками

та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (https://drive.google.com/file/d/1Wi2EaD27TABQU_0BgslxnZWQK77HEWkh/view).

Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними міркуваннями. Відсутність покликань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені (зокрема, з використанням мобільних пристроїв). Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента та фактів списування є підставою для її незарахування викладачем (незалежно від масштабів плагіату чи обману).

Література. Для пошуку рекомендованої літератури здобувачі першого рівня можуть послуговуватися бібліотекою університету, кафедри журналістики та інтернетними ресурсами. Здобувачі заохочуються до використання літератури, якої немає з-поміж рекомендованої.

Комунікування з викладачем. Спілкування з викладачами здійснюється під час лекційних і практичних занять (участь у бесідах, дискусіях, відповіді на питання тощо). Очікується, що здобувачі першого рівня будуть ставити викладачам запитання, цікавитися додатковими відомостями й сучасними практико-орієнтованими знаннями з курсу.

Викладачі щотижня проводять консультації.

10. Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усьог о	зокрема				
лк		пз	лаб.	інд.	с.р.	
Українські традиції «усної публіцистики». Історико-культурні обставини появи журналістики на українських етнографічних землях. Періодизація становлення і розвитку української журналістики. Зародження і розвиток українського журналістикознавства.	5	2	2			1
Система імперських утисків та цензурних заборон	4	2				2
Зародження української журналістики на Слобожанщині, ініціатори та перші видавці, напрями розвитку молодіжної преси	8	4	2			2
Київ та Одеса як центри журналістського руху. Видавнича діяльність М.Максимовича.	5	2	2			1
Поява журналістики на Галичині. Діяльність «Руської трійці». «Зоря Галицька» (1848 р.). Утвердження національних видань у 3х. Україні.	5	2	2			1
Ідеї Кирило-Мефодіївського братства. Видавнича діяльність П. Куліша. Публіцистика Т.Шевченка	3	2				1
Альманахи і збірники 30-40-х років XIX століття	4		2			2
Формування і функціонування журналістських систем у 60-90-х рр.. XIX століття.	3		2			1
Журнал «Основа»: умови появи, редакційний і творчий колектив, жанри, тематика, ідеї, значення. «Черниговский листок» Л. Глібова. «Киевская старина». Публіцистика Л.Глібова, П.Грабовського, І.Франка (до 1900 р.),	4	2				2
Українська журналістика поза етнічними землями	4		2			2
Українська журналістика початку партійної диференціації (1890-1905 рр.). «Літературно-Науковий Вісник».	4		2			2
Типологічне розмаїття національних видань у Західній та Східній Україні на початку XX	4	2				2

століття. Журнал «Українська хата» (1909-1914 рр.) у відстоюванні нових критеріїв української молоді творчої генерації.						
Розвиток української журналістики 1905-1914 рр.	3		2			1
Українська журналістика у Першій світовій війні	3		2			1
Національна преса на хвилі національно-визвольних змагань 1917-1921 рр.	5	2	2			1
Преса українських військовополонених періоду Першої світової війни та після її завершення (1914-1939 рр.). Встановлення радянської влади, ідеологічний курс ЗМІ періоду 1920-1930-х років. Західноукраїнська преса. Періодика Карпатської України.	5	2	2			1
Перебудова ЗМІ часів II Світової війни (1939-1945 рр.).	4	2				2
Формування тоталітарної журналістики в Україні (1945-1990 рр.). Розвиток радіомовлення і телебачення в Україні. Створення єдиного інформаційного простору УРСР. Ідеологічні протистояння у державі. Неформальні культурологічні видання. Самвидав в Україні (1957-1980, 2005).	5	2	2			1
Преса української діаспори (1950-2005 рр.): призначення і функціонування	6	2	2			2
Преса періоду розбудови української державності (від 1991 р. до наших днів). Завершення роботи над електронною хрестоматією з історії української журналістики	6	2	2			2
Виконання індивідуального завдання (архівна робота)					30	
Разом годин	120	30	30	-	30	30

11. Система оцінювання та вимоги

Розподіл балів, що присвоюються студентам:

денна форма навчання

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Екзамен
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР	
20 балів	20 балів	20 балів	40 балів

Поточний контроль (20 балів)

Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях – 12 (https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKufF/view).

Здобувачеві вищої освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непередбаченою або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної

заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна (індивідуальна) робота (20 балів)

Самостійна робота здобувача вищої освіти із дисципліни «Історія української журналістики» полягає у виконанні індивідуального наскрізного проекту «Хрестоматія з історії української журналістики», що передбачає роботу із архівними джерелами й вивчення особливостей функціонування друкованих періодичних видань на території України у конкретний історичний період.

При оцінці самостійної роботи враховуються такі критерії:

- Повнота зібраної інформації (0-5 балів)
- Розкриття теми (0-5 балів)
- Формулювання проблеми (0-5 балів)
- Відповідність дібраних матеріалів заявленій проблемі (0-5 балів)

Максимальна оцінка – 20 балів.

Самостійна робота 20 балів	«задовільно»	11-13
	«добре»	14-18
	«відмінно»	19-20

Модульна контрольна робота (20 балів)

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі здобувачі вищої освіти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

МКР 20 балів	«задовільно»	11-13
	«добре»	14-18
	«відмінно»	19-20

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, не допускаються до екзамену. Вони отримують допуск після ліквідації академічної заборгованості за результатами поточного контролю. При складанні екзамену здобувачі вищої освіти повинні набрати бал не менше 24 від загальної кількості (40), що складе 60% від загального вагового балу.

Здобувачам вищої освіти, які не отримали екзамену, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки. Ліквідація академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяється до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускається не більше двох разів з навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яка створюється за розпорядженням декана факультету.

Якщо здобувач вищої освіти ліквідує академічну заборгованість на засіданні комісії, яка створюється за розпорядженням декана факультету, його відповідь оцінюється за 100-бальною шкалою без урахування результатів поточної успішності.

Підсумковий рейтинг з кредитного модуля (дисципліни)

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	відмінно

82-89	В (дуже добре)	добре
75-81	С (добре)	
67-74	Д (задовільно)	задовільно
60-66	Е (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету та з дозволу ректора університету.

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок здобувача вищої освіти на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, невідповідністю або недостатньою підготовленістю до них.

12. Основна література

1. Бідзіля Ю.М. Преса Закарпаття XIX-XX століть: Посібник для журналістів. Ужгород, 2001. 226 с.
2. Владимиров В.М. Історія української журналістики (1917-1991): навчальний посібник. К., 2007. 174 с.
3. Гончарова Н.С. Михайло Драгоманов і газета «Вольное слово» (1881-1882) в полеміці з російською соціалістичною журналістикою: Монографія. Х., 2006. 128 с.
4. Горевалов С.І., Крупський І.В. Українська військова журналістика: становлення і роль у національно-визвольних змаганнях за утворення самостійної держави (1914-1920). Л., 1997. 216 с.
5. Губарець В.В. Преса і книга діаспори. З історії видавничої діяльності українського зарубіжжя: Навч. посібник. К., 2008. 266 с.
6. Гутковський В. В., Крупський І. В., Олексин О. М. Українська журналістика на західноукраїнських землях: державотворча функція, тематичні аспекти (1848 – 1919 рр.): Історико-політичний нарис. Л., 2001.
7. Донцов Д.І. Рік 1918, Київ: Документально-художнє видання / Упоряд.: К.Ю. Галушко. К., 2002. 208 с.
8. Животко А. Історія української преси. К., 1999. 368 с.
9. Крупський І.В. Преса як джерело досліджень національно-визвольних змагань за Українську державу (Друга половина XIX — перша чверть XX ст.). Львів, 1995. 186 с.
10. Михайлин І.Л. Історія української журналістики XIX століття. Х., 2001. 475 с.
11. Неформальна преса України (1988-1991): Каталог за матеріалами газетних фондів Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. К., 2001.
12. Ремовська О. Говорить Радіо Свобода. Історія української редакції. К., 2014.
13. Різун В.В., Трачук Т.А. Нарис з історії та теорії українського журналістознавства: Монографія. К., 2005. 232 с.
14. «Русалка Дністровая» (фотокопія з видання 1837 р.). К., 1950.
15. Федченко П. Матеріали з історії української журналістики. К., 1959.
16. Шаповал Ю.Г. Журнал «Літературно-науковий вісник» (1898-1932 рр.): творення державницької ідеології, українство. Львів, 2000. 352 с.
17. 9 текстів про історію української журналістики. *Амнезія*. Електронний ресурс. <https://amnesia.in.ua/media-history>
18. Почапська-Красуцька О.І. Історія української журналістики: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко Д.Г., 2012. 248 с.
19. Нечаєва Н. Історія української журналістики: навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків: ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2015. 48 с.

20. Левченко Г.С. Історія преси в Україні (кінець XVIII – початок XXI ст.) для студентів спеціальності 032 «Історія та археологія» : методичні рекомендації до спецкурсу. Одеса, 2019. 42 с.